

БІБЛІОТЕКА

VITA ANTIQUA

ЦЕНТР ПАЛЕОЕТНОЛОГІЧНИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ
ІМЕНІ Ж. ВОВКА
TH VOVK CENTER
OF PALEOETHNOLOGICAL RESEARCHES

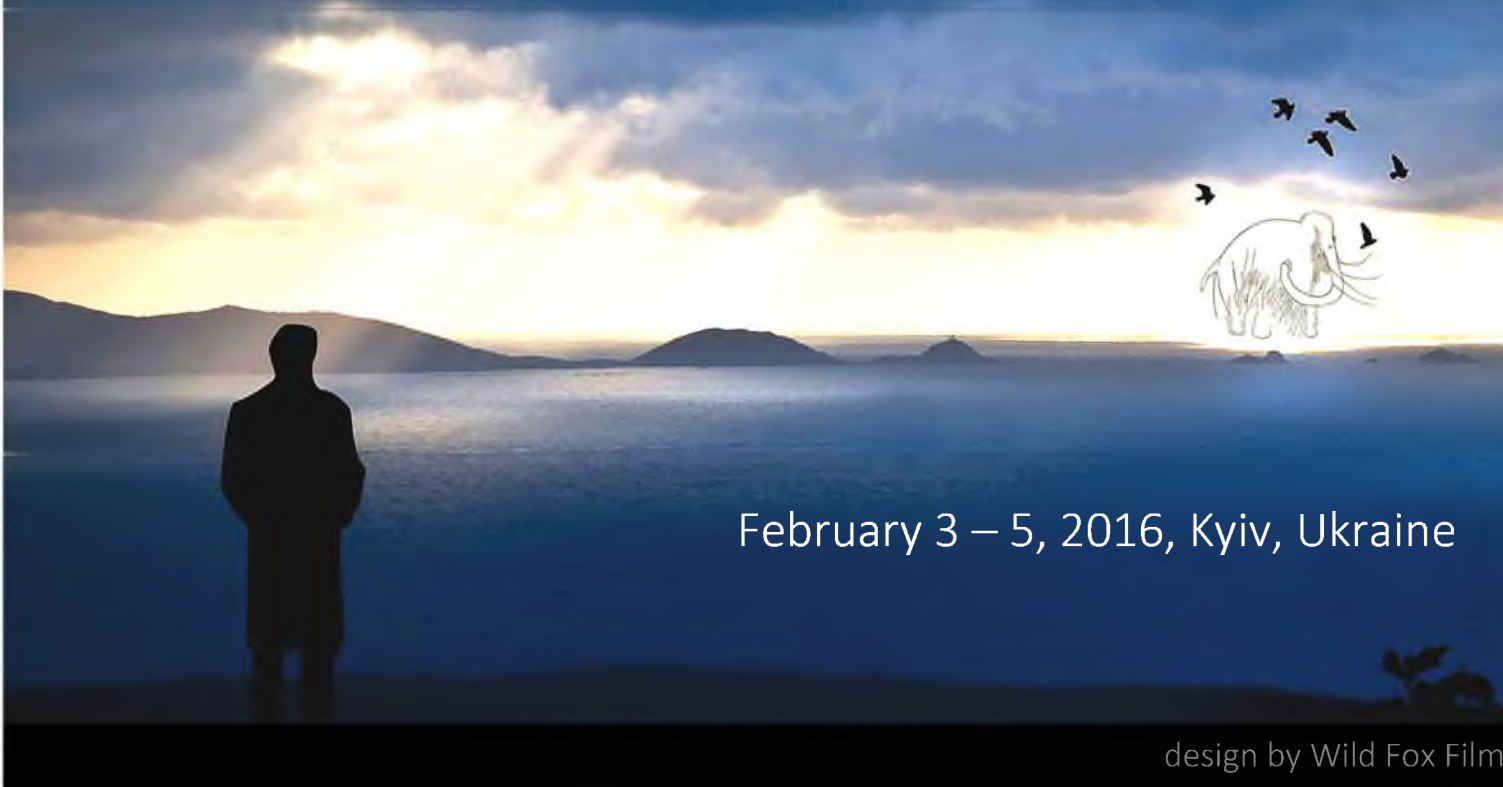
<https://www.facebook.com/th.vovk.center>
<http://paleoethnology.org.ua>
e-mail: th.vovk.center@gmail.com

Київський Національний університет імені Тараса Шевченка
КАФЕДРА АРХЕОЛОГІЇ та МУЗЕЄЗНАВСТВА

International scientific conference

HUMAN & LANDSCAPE:

Geographical approach in the Prehistoric archaeology

February 3 – 5, 2016, Kyiv, Ukraine

design by Wild Fox Film

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

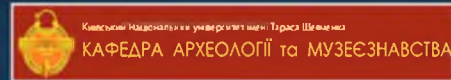
БІБЛІОТЕКА

VITA ANTIQUA

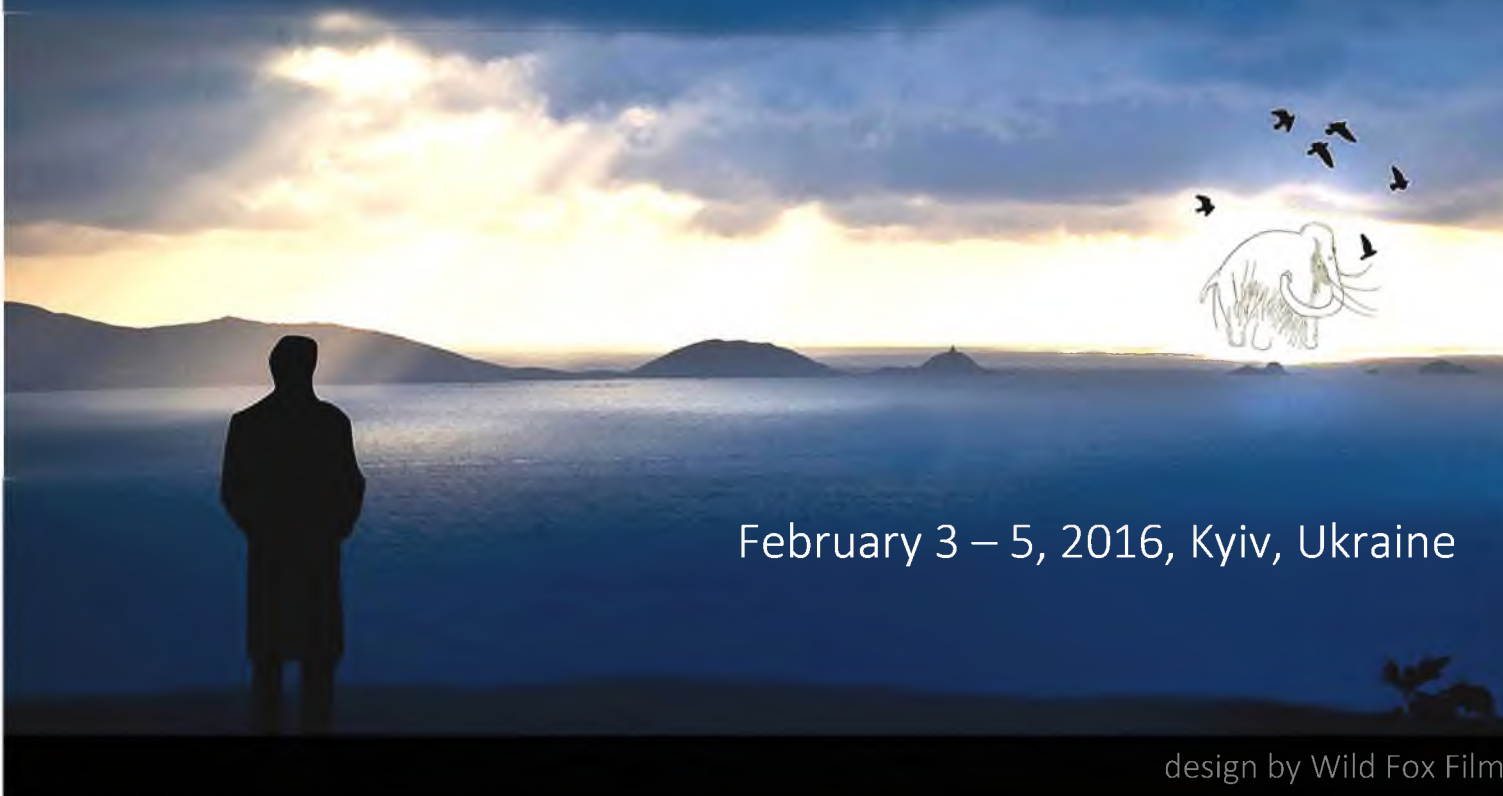
<https://www.facebook.com/th.vovk.center>
<http://paleoethnology.org.ua>
e-mail: th.vovk.center@gmail.com

International scientific conference

HUMAN & LANDSCAPE:

Geographical approach in the Prehistoric archaeology

February 3 – 5, 2016, Kyiv, Ukraine

design by Wild Fox Film

ABSTRACTS

TARAS SHEVCHENKO NATIONAL UNIVERSITY OF KYIV, Faculty of History

БІБЛІОТЕКА

VITA ANTIQUA

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА АРХЕОЛОГІЇ ТА МУЗЕЄЗНАВСТВА
ЦЕНТР ПАЛЕОЕТНОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ІМ. ХВ. ВОВКА

Міжнародна наукова конференція

ЛЮДИНА ТА ЛАНДШАФТ
Географічний підхід в первісній археології
3-5 лютого 2016, Київ, Україна

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

Київ 2016

Київський національний університет
імені Тараса Шевченка
Історичний факультет

Taras Shevchenko National University of Kyiv
Faculty of History

Кафедра археології та музеєзнавства

Department of Archaeology and Museum Studies

Центр палеоетнологічних досліджень ім. Хв. Вовка

Th. Vovk Center for Paleoethnological Researches

SCOPES Institutional Partnership Network
in Eastern European Neolithic and Wetland Archaeology

SCOPES Інституційна партнерська мережа по вивченню
східноєвропейського неоліту та археології річок і озер

WILD FOX FILM

продакшн-група Wild Fox Film

Wild Fox Film production group

БІБЛІОТЕКА

VITA ANTIQUA

TARAS SHEVCHENKO NATIONAL UNIVERSITY OF KYIV
FACULTY OF HISTORY
DEPARTMENT OF ARCHAEOLOGY AND MUSEUM STUDIES
Th. VOVK CENTER FOR PALEOETHNOLOGICAL RESEARCHES

International Scientific Conference

HUMAN & LANDSCAPE

**Geographical approach in the Prehistoric Archaeology
February 3 – 5, 2016, Kyiv, Ukraine**

ABSTRACTS

KYIV 2016

УДК 903:91
ББК Т4с5 я431

М-58

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

к. і. н, доц. Шидловський П.С. (відповідальний редактор)
Слєсарєв Є.С.
Лизун О.М.
Радомський І.С.
Вірцан А.В.

Міжнародна наукова конференція «ЛЮДИНА ТА ЛАНДШАФТ : географічний підхід в первісній археології» (3-5 лютого 2016, Київ, Україна) : Тези доповідей. – К.: , 2016. (Бібліотека Vita Antiqua). – 94 с.

В збірці представлені тези доповідей підготовлених до міжнародної конференції «Людина та ландшафт», присвяченої сучасним дослідженням взаємодії оточуючого середовища та первісних суспільств на території Європи. До видання включені матеріали, що демонструють міждисциплінарний підхід у дослідженні пам'яток первісності.

Запропонована збірка буде корисною для всіх, хто цікавиться первісною історією та географією Європи – археологам, географам, біологам, історикам-краєзнавцям, студентам вищих навчальних закладів.

International Scientific Conference “HUMAN & LANDSCAPE : Geographical approach in the Prehistoric Archaeology (February 3 – 5, 2016, Kyiv, Ukraine) : Abstracts. – Kyiv : 2016. (Vita Antiqua Library). – 94 p.

This volume presents the abstracts prepared for the international conference "Human and Landscape", dedicated to contemporary researches of environment – prehistoric societies interaction in Europe. The publication includes materials that demonstrate the interdisciplinary approach to the study of prehistoric sites.

The proposed collection will be useful for anyone interested in prehistory and geography of Europe - archaeologists, geographers, biologists, historians, ethnographers, and students of higher educational institutions.

ISBN 978-966-2608-29-8

@ Автори тез, 2016

ЗМІСТ / CONTENTS

ПЕРЕДМОВА	7
PREFACE	11
ПРОГРАМА КОНФЕРЕНЦІЇ «Людина та ландшафт»	15
THE PROGRAM of the CONFERENCE "Human & Landscape"	15
Розділ I. Історія, теорія та методи просторової археології	23
Part I. History, theory, and methods of spatial archeology	23
Розділ II. Взаємодія природи та суспільства в плейстоцені	33
Part II. The interaction between nature and society in Pleistocene	33
Розділ III. Культурна адаптація до навколишнього середовища в ранньому голоцені	57
Part III. Cultural adaptation to natural conditions in the Early Holocene	57
Розділ IV. Розвиток землеробських та скотарських культур	67
Part IV. Development of agricultural and pastoral cultures	67
СПИСОК УЧАСНИКІВ	85
LIST OF PARTICIPANTS	85

ЦЕНТР ПАЛЕОЕТНОЛОГІЧНИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ
ІМЕНІ ХВ. ВОВКА
Th. Vovk CENTER
OF PALEOETHNOLOGICAL RESEARCHES

Department of Archaeology and Museology
Taras Shevchenko National University of Kyiv

<http://paleoethnology.org.ua>

<https://www.facebook.com/th.vovk.center>

[e-mail: th.vovk.center@gmail.com](mailto:th.vovk.center@gmail.com)

**Міжнародна наукова конференція
«ЛЮДИНА ТА ЛАНДШАФТ:
Географічний підхід в первісній археології»
(3 – 5 лютого 2016, Київ, Україна)**

**International Scientific Conference
HUMAN & LANDSCAPE: Geographical approach
in the Prehistoric archaeology
(February 3 – 5, 2016, Kyiv, Ukraine)**

Голова оргкомітету – Терпиловський Р.В., д.і.н., професор,
завідувач кафедри археології та музеєзнавства
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Члени оргкомітету:

к.і.н., доцент **Синиця Є.В.**,

к.і.н., доцент **Рижов С.М.**,

завідувач Археологічного музею **Самойленко Л.Г.**,

старший лаборант **Лозниця Т.І.**,

аспіранти **Лизун О.М.**, **Радомський І.С.**, **Боровець П.Г.**

студенти **Слесарев Є.С.**, **Вірцан А.В.**, **Желага Д.**, **Ковтун А.С.**

Секретар оргкомітету: к.і.н., доцент **Шидловський П.С.**

Євген Синуця

"Кущі поселень" у східноєвропейських археологічних культурах I тис. н.е.: інтерпретаційна модель та археологічні реалії (до постановки проблеми)

Yevgen Synytsia

"Bushes of the settlements" in Eastern European archaeological cultures 1st mill. BC.: archaeological interpretive model and reality (to the formulation of the problem)

Поняття "кущ поселень" ("кущ пам'яток") доволі широко вживається в археологічній літературі, зокрема в роботах з археологічної славістики. Мається на увазі група монокультурних хронологічно близьких пам'яток, розміщених в межах певної ландшафтної одиниці. Втім, вже саме формулювання терміну надає йому інтерпретаційного забарвлення: образ кущу – корінь, від котрого розходяться "рівноправні" гілки – мимоволі асоціює власне археологічні пам'ятки із колективами, що їх залишили, причому акцентуючи на спорідненості цих колективів. Найчастіше у "кущах поселень" дослідники дійсно вбачають археологічний "зліпок" елементарного племені, а в кожній конкретній пам'ятці такого "кущу" – місце мешкання роду (чи кількох родів).

Однак якщо зважити на рівень агрикультури суспільств зазначеного періоду, то більшість з них практикувало різновиди рільництва, що доволі швидко виснажували ґрунти. Тож спосіб життя таких колективів, цілком ймовірно, передбачав порівняно часті мікроміграції задля опанування нових угідь. Відповідно, "кущ поселень" цілком може відбивати такі мікроміграції колективів, що мали значно меншу кількість членів (рід, група родів). Принаймні, така інтерпретація є рівнозначною традиційному баченню "куща поселень", хоча й не виключає її.

Традиційною "ахіллесовою п'ятою" археологічної славістики є питання мікрохронології, адже доволі примітивний комплекс матеріальної культури ранньосередньовічних слов'ян та їхніх безпосередніх предків розвивався вкрай уповільнено. До того ж, речі, котрі могли б слугувати хроноіндикаторами зазвичай представлені (насамперед на поселенських пам'ятках) одиничними знахідками. Відповідно, хронологічна картина функціонування конкретної пам'ятки або групи пам'яток, реконструйована за допомогою суто археологічних методів (стратиграфічні спостереження, типологічні та власне хронологічні побудови), в більшості випадків виявляється "змазаною". Пам'ятка, епізоди замешкування або ж навіть окремі комплекси в межах пам'ятки датуються сумарно, порівняно широкими діапазонами (100 – 150 – 200 років, іноді навіть більше років), що явно перебільшує можливий час безперервної господарчої експлуатації ресурсної зони навкруги такої пам'ятки.

Зрозуміло, що вихід з проблемної ситуації полягає насамперед в удосконаленні методів археологічного аналізу задля отримання більш дробної хронологічної картини, що дозволила б констатувати синхронність або ж часткову чи-то повну асинхронність пам'яток в межах "кущу". Однак сподівань на те, що питома хронологічна дискретність буде встановлена хоча б для одиничних "кущів" певного культурного кола, натепер не надто багато.

Тож значну допомогу у вирішенні цієї проблеми можуть надати природничі науки. Зокрема, йдеться про аналіз ресурсних можливостей певних ландшафтних ділянок задля обрахування максимуму населення, що за певного рівня агрикультури могла забезпечити така ділянка. Така інформація надасть можливість доволі певно відповісти на питання: чи була спроможна конкретна ландшафтна одиниця одночасно прогодувати таку кількість людей, що мешкала на пам'ятках "кущу" в разі синхронності цих пам'яток.